

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Arvingen

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Arvingen", i Goldschmidt, M. A.: *Arvingen*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1988, s. 68. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt01-shoot-idm140700593315696/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Arvingen

Vi have ingen Professorinde Arria, der kunde gaac forud for sin Husbond, Professor Pættus, og efter at have tilføiet sig selv Embedsafsættelsen kunde sige til sin Husbond: Mein Pættus, es schmerzt nicht. Men det kommer Altsammen af, at vor Krop efterhaanden og bestandig vænnes til at faae Magten over os. Den skal have det godt; den skal i Vei, den skal have Gage og Udsigt til Pension, og Alt, hvad vi tænker og føler, Alt, hvad vi begejstres for, naaer ikke i Høide ud over Gage og Pension. Vi udaande en Atmosphære, hvori »Hakon Jar« ikke vilde kunne digtes, og derfor digtes det Pøit, vi har. (En Stemme: Snak, vi har gode Digtere!). Ja, een Undtagelse, og forresten adskillige Digte, der ret smukt og doctrinært besyngte det Nationale, men ikke give os Nationalitetens Indhold. Lad os udaande en bedre Atmosphære! Lad os istedenfor at raabe paa Nationalitet beflicte os paa nationale Dyder, lad os uden at blive Munkke forene os om Udoøvelsen af de tre Hoveddyder: Kydskhed, Fattigdom og Lydighed, lad os staae hinanden bi i Forsøg paa at hærde os! (Her var jeg saa uforsigtig at udraabe: Ja vel, lad os!). Saa, der er nu strax En, som gjerne vil stille sig i Spidsen for os og blive vor General og erhverve sig Storhed og Rygdom. Jeg er vis paa, at der ikke er en Eneste blandt os Allesammen, som ikke med Fornøielse vil være General. Men Soldat, ringe, ubetydelig, selvforsagende i det daglige Liv (En Stemme: Jeg er med!). Ja, men det er heller ikke nok at være ubetydelig (Latter). Man skal være Noget – jeg havde nær sagt: religios, ja vel, religios – og jeg beder om Forladelse for, at jeg sagde det. Vi skulle ikke see op til Folk, hvis Studier have ført dem bort fra Troen paa Gud og Sjælens Udødelighed, som Helvedes Karle – jo, netop som Helvedes egne Karle, for det er den rette og dybe Grund til Nøgternheden og Tørheden; der er intet andet Middel derimod end (En Stemme: Drik!)... Nei det er jo ogsaa sandt! Lad os drikke, i Fandens Navn! Jeg vil være fuld iaften! Skaal for Nationaliteten! Skaal for Skandinavien! Skaal for Friheden! Skaal for vort Selskab! Skaal for mig!... (Hurra! Skaal for Andreassen!).

Noget efter var han beruset, og da jeg vilde gaac, stødte jeg paa ham, medens han var ifærd med at give Beviser paa sin Rus.

»Det er Idealiteten, jeg kaster op!« raabte han, »saa kan jeg igjen omgaaes Folk.«

Denne Yttring og det besynderlige, pinte, halvville og dog endnu aandfulde eller skarpe Blik, hvormed han saac paa mig, fuldenkte det

mismodige, nedslaaende Indtryk, Aftenen havde gjort. Enhversomhelst Stræben syntes forkastelig; at begrænse sig til det Jevne, Hverdagslige, var ikke tilstrækkeligt, og at ville Mere var latterligt. Jeg søgte at komme til Ro ved at høre Collegier og læse; men det var ikke nok til at udfylde min Tid og dæmpe min Uro, og saa søgte ogsaa jeg en Rus: kastede mig over Spil for at glemme og for at sløve den Intelligens eller den Længsel, der pinte mig. Det er rimeligt nok, at jeg kunde have fundet flinke og vakkre Studenter, hvis Omgang vilde have været mig til Nytte; men jeg søgte nu engang Intet ad den sædvanlige Vei. Det Eneste, jeg virkelig søgte eller længtes efter, Hende, hvis Billede var som Symbol paa alt Formaal og al Lykke, troede jeg ikke at kunne møde, før Noget var hændt mig til Erstatning for det, der var gaaet af; min Søster var langt borte; Valdemar beskæftiget med at tage Officiersexamen. Jeg behøvede just ikke at tvinge mig til Spillet; thi jeg havde en naturlig og heftig Tilbøielighed dertil og blev snart helt greben deraf. Det betog mig med en Magt, der ikke stod i Forhold til den synlige og haandgribelige Indsats. Der var et Symbol i Vinding og Tab; et Kort for eller imod mig kunde være ligesom Afsending fra Noget, der var skjult tilstede og tillige herskede i andre Retninger. Hele den Verden, jeg nylig havde villet erhverve ved Bedrift, var nu en ubestemt, drømmeagtig Existens, der flød i Atmosfæren og kunde komme tilsyne ved Tilfælde, ved en elektrisk Funke fra den hemmelighedsfulde Lykke. Den Forstand, der kan anvendes ogsaa i Hazard, kunde jeg ikke bringe tilveie, fordi jeg efter mine Omstændigheder maatte gjøre Regning netop paa det, som var allermindst sandsynligt. Naar et Kort var kommet saa mange Gange paa een Side, at der var al Chance for, at det skulde komme paa den modsatte Side, sagde jeg til mig selv: »Jeg faaer vor Gaard, hvis —→ og holdt imod Chancen. Tidt vandt jeg; men naturligvis tabte jeg ogsaa. I det Øieblik jeg vandt Penge, vare de en forunderlig Skat; naar jeg fik dem i Haanden, vare de forvandlede til en Ubetydelighed, men saae dog ikke ud som andre Penge. Rûbezahl havde drillende forvandlet dem fra Guldmasser til tyndt Solv; men Rûbezahl havde dog rørt ved dem. Denne Spilletts Poesi kunde dog heller ikke vare ved; undertiden tabte jeg saa følelig, at et Par Ragsdalers Gevinst vare mig en Slags Skjæbnens Velgjerning, en Almisse, den kastede til mig i min Forladthed, og endskjøndt jeg da mærkede, at en smaalig Begjærighed fulgte med de store Drømme, kunde jeg

dog ikke rive mig løs; thi er man først kommen ind i Spil, udøver det en særegent forståelsesloevende Magt, en blodhidsende, dæmonisk Tiltrækning.

Saaledes gik det med stigende og forringende Magt over mig indtil en Nat, da vi vare Mange samlede, og jeg sad i stort Held. Jeg havde Banket og lod overmodig min Gevinst staa; desuden blev der holdt Betydeligt paa Randens. Tag nu hjem, eller tag det Halve hjem, raadede En mig og nævnte Summen, som stod ude. Netop fordi det blev raadet mig, vilde jeg ikke og sagde, at jeg lod det Hele staa; men just som jeg havde sagt det, kom jeg ved tilfældig at støde paa Taillen til at see, at jeg ved at trække vilde tabe. En tanke foer mig igjennem Hovedet: enten nu at tage hjem eller at gjøre Noget for at trække et andet Kort! Men lykkeligvis er der et stort Skridt fra Tanke til Villie og et endnu større fra Villie til Handling. Er man først i Vanen med at være honnet, saa lyder man Vanen, idetmindste til et vist Punkt. Jeg trak og tabte. Men samtidig med, at Spændingen ophørte og Spillet i Tabets første Øieblik var mig ubehageligt, kom en Reaction af anden Art. Ligesom i Følge med en stærk Blodstrømning til Hovedet, fremsteg Billedet af Fader, af Ritmesteren, af Hende, og syntes at spørge, om det var mig, der havde tænkt paa at gjøre Uret, begaae Svig, at trække et andet Kort end det, jeg skulde. Jeg sad som en Forbryder, forfærdet over mig selv, forbauset over, at noget Saadant var fundet i min Organisme. Ved en besynderlig Tankebevægelse kom jeg samtidig til at huske paa Salling og ligesom følge Sporet hen til ham. Blodet trykkede saa stærkt i mit Hoved, at jeg virkelig befandt mig ild og uden Hensyn til de Andres Spørgsmaal og Bemærkninger gik. Da jeg kom ud i den stjerneklare Vinternat, var det, som om Luften levede. Tarmen oppefra, der endnu led i mine Ører, forvandlede sig til Ritmesterens ærlige, trohjertige Latrer, en stor Stjerne blinkede som Hendes uskyldige Øie, det Hele blev stille, alvorfuldt, sindsbetagende som min Faders Dødstund. Det kaldte mig, stødte mig fra, trykkede mig til sig, tumlede med mig, spurgte, om jeg ikke var for god til det. Fortrydelsen over mig selv havde ingen Ord. Jeg gjorde intet tydeligt Løfte; men i mit Indre reiste sig med Magt, ligesom en Jernmur, en Beslutning, en Villie, der afgjorde, at jeg aldrig i mit Liv skulde spille mere.

Allerede i sin tidlige Barndom, ved den første Religionsundervisning, læter man Meget, som man dog ikke ved, før man ved Erfaring